

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 14^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003

ΥΠΟΔΟΧΗ

ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ
ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (ΤΡΑΚΑΤΕΛΛΗ)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΚΑΛΚΕΑ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὑποδέχεται σήμερα ἐπίσημως, τὸν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς κ. Δημήτριο, μία ἀπὸ τὶς σημαντικότερες προσωπικότητες τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τὸ ἐπιστημονικὸ του ἔργο, σχολιασμοῦ καὶ κριτικῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, κεῖται σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο καὶ ἔχει ἀναγνωρισθεῖ διεθνῶς. Γιὰ τοῦτο ἔχει κληθεῖ καὶ ἐδίδαξε, ἐπὶ διετία, ὡς Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς, στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Harvard καὶ ἔκτοτε χαίρει ἰδιαιτέρας ἐκτιμῆσεως, μεταξὺ τῶν Καθηγητῶν του. Ἐχει συμμετάσχει μὲ γόνιμη ἐπιτυχία σὲ πολλὰ διεθνῆ Συνέδρια καὶ σὲ συναντήσεις, μὲ ἐκπροσώπους ἄλλων δογμάτων καὶ ἐκκλησιῶν. Τὰ κείμενα καὶ οἱ ὁμιλίαι του ἐντυπωσιάζουν γιὰ τὴν θεολογικὴ τους δεινότητα καὶ τὸ πνευματικὸ τους βάθος, ποὺ διερμηνεύουν τὰ χαρίσματα μίας ἐξοχῆς προσωπικότητας, ποὺ κι ἐμεῖς ἐθαυμάσαμε, στὸν τότε Ἐπίσκοπο Βρεσδένης.

Ἡ γόνιμη δράση του, ὡς Ἐξάρχου πρῶτα καὶ ὡς Ἀρχιεπισκόπου σήμερα στὴν Ἀμερική, καταδεικνύει ἕναν πνευματικὸ ἡγέτη πρώτης γραμμῆς – ἡγέτη ποὺ ἔχει ἀποσπάσει τὸν σεβασμὸ τῆς Ὁμογένειας καὶ ἔχει ἐπιλύσει ἐπιτυχῶς πάμπολλα προβλήματα τῆς. Γιὰ τοῦτο, περιβάλλεται μὲ βαθὺ σεβασμὸ, ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων ἐκεῖ Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ πολι-

τικού κόσμου τῆς Ἀμερικῆς, συνεχίζοντας μὲ ὑποδειγματικὴ συνέπεια καὶ ὑψηλὸ ἦθος, τὴν παράδοση τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Περγάμου, Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰωάννης Ζηζιούλας, κατόπιν ἐντολῆς τῆς Συγκλήτου, θὰ παρουσιάσει τὸ ἐπιστημονικὸ, τὸ ποιμαντικὸ, τὸ ἐθνικὸ καὶ τὸ κοινωνικὸ ἔργο του.

Σεβασμιώτατε,

Ἡ μεγάλου διαμετρήματος θεολογικὴ Σας προσωπικότητα, τὸ πνευματικὸ καὶ ἐθνικὸ ἔργο ποὺ πραγματοποιοῦτε στοὺς κόλπους τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας, μὲ ὁδηγεῖ νὰ Σᾶς βεβαιώσω, πὼς θεωρῶ τιμὴ ὑψηλὴ ποὺ μοῦ δίδεται σήμερα ἢ εὐκαιρία νὰ Σᾶς ὑποδέχομαι στὸ Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς πατρίδος μας.

Σᾶς εὐχομαι, ἀπὸ μέσης καρδίας, μακρότητα ἡμερῶν, ὥστε θεοφιλῶς καὶ ἐλληνοπρεπῶς νὰ διαποικιστε τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ νὰ δρέπετε καρποὺς ἀγλαοὺς ἀγάπης, ἐνότητος καὶ τιμῆς.

Σεβασμιώτατε, ὡς εὖ παρέστητε.

«ΕΞΕΖΗΤΗΣΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΣΟΥ» (ΨΑΛΜ. 26, 8)
 ΒΙΒΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ
 ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (ΤΡΑΚΑΤΕΛΛΗ)

Χάριν δίδωμι Κυρίω τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ εὐσήμεν ταύτῃ τελετῇ.

Ἐκφράζω τις θερμότερες εὐχαριστίες μου γιὰ τὴν ὄντως ἐξαιρετικὴ τιμὴ τῆς ἐκλογῆς μου ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ γιὰ τὴν παροῦσα ἐπίσημη ὑπόδοχή. Ἡ εἰσοδός μου στὸ κορυφαῖο καὶ περιλαμπρὸ αὐτὸ τέμενος τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης μὲ συγκινεῖ βαθύτατα καὶ μὲ πληροῖ εὐγνωμοσύνης τόσο πρὸς τὰ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας, ὅσο καὶ πρὸς τὸν Θεὸ τῆς σοφίας καὶ Πατέρα τῶν φώτων.

Ἰδιαιτέρως εὐχαριστῶ τὸν ἀξιότιμο φίλο Πρόεδρο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Καθηγητὴ Κύριο Γρηγόριο Σκαλκέα γιὰ τὴν εὐμενέστατη ἐναρκτήρια προσφώνησή του, ἐνδεικτικὴ τῆς εὐγενείας, τῆς ὀξυνοίας, καὶ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ πνεύματός του. Ἐπίσης ἰδιάζουσες εὐχαριστίες ἐκφράζω καὶ πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο ἀδελφὸ Μητροπολίτη Περγάμου Κύριο Ἰωάννη γιὰ τὴν εἰσαγωγικὴ του παρουσίαση, μιὰ παρουσίαση ἀποκαλυπτικὴ τῆς ἀσυνήθους θεολογικῆς του παιδείας, τῆς λαμπρότητος τῆς σκέψέως του καὶ τοῦ βάθους τῆς πνευματικότητός του. Οἱ θερμὲς εὐχαριστίες μου ἀπευδύνονται καὶ πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀγαπητοὺς Ὅμογενεῖς, οἱ ὅποιοι εἶχαν τὴν πολλὴ καλωσύνη νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ παραστοῦν στὴν σημερινὴ ἐπίσημη τελετῇ.

Καὶ ἤδη ἔχω τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ, στὸν συνεπτυγμένο χρόνο μιᾶς σύντομης ὁμιλίας, νὰ παρουσιάσω ὠρισμένες βασικὲς σκέψεις ἐπὶ τοῦ προαναγγελθέντος θέματος ὑπὸ τὸν τίτλο,

«Ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου» (Ψαλμ. 26, 8)
 Βιβλικὲς παραλλαγὲς στὸ θέμα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ

Εισαγωγικά

Ἡ ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς, κάθε πολιτισμοῦ καὶ κάθε γεωγραφικῆς περιοχῆς, ἀποτελεῖ θεμελιῶδες θρησκευολογικὸ φαινόμενο. Φαινόμενο ποῦ ἐμφανίζεται σὲ ποικίλες μορφές, ποῦ ἐκφράζεται συχνὰ μὲ διαμετρικὰ διαφοροποιημένους τρόπους, ποῦ ἐμπλέκει τὴν γλῶσσα, τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη, τὴν πολιτικὴ, τὴν οἰκονομία καὶ γενικὰ τὴν διανόηση τόσο τοῦ πρωτόγονου ἀνθρώπου τῶν ἀρχικῶν αἰώνων τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, ὅσο καὶ τῶν προχωρημένων διανοητῶν τῆς σύγχρονης ἐποχῆς.

Ἡ ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ ὡς στοιχειῶδες θρησκευολογικὸ φαινόμενο, μπορεῖ τελικὰ νὰ ἀναχθῆ σὲ μίᾳ ἀπλῆ ἀλλὰ οὐσιαστικῆ κίνηση τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγῶ πρὸς τὸ θεῖο Σύ, σὲ μίᾳ δυναμικὴ φορὰ τῆς ἐγκόσμιας ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ὑπερβατικὴ ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Μιᾶ τέτοια ὅμως ἀπλουστευτικὴ ἀναγωγὴ δὲν πρέπει νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωση ὅτι πρόκειται γιὰ ἀπλὸ καὶ εὐκολονόητο φαινόμενο. Ἡ ἀπέραντη καὶ συνεχῶς διογκούμενη παγκόσμια βιβλιογραφία ἐπὶ τοῦ θέματος τονίζει ἀμέσως τὴν πολυσύνθετη καὶ δυσσεύνητη φύση τοῦ φαινομένου τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Θαυμάσιο παράδειγμα ἐν προκειμένῳ μᾶς προσφέρουν τὰ βιβλικὰ κείμενα. Τὰ κείμενα αὐτὰ ἐνῶ ἀποκαλύπτουν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτουν ταυτοχρόνως καὶ τὸν ἀνθρώπινο λόγο περὶ Θεοῦ. Ἐνῶ κατ' οὐσίαν φανερώνουν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀναζητοῦντος τὸν ἄνθρωπο, φανερώνουν ἐπίσης καὶ τὴν ἀσίγαστη ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εὐρίσκεται ὑπαρξιακὰ σὲ κατάσταση ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικὸς στὴν περίπτωσιν αὐτῇ ὁ στίχος 8 τοῦ 2θου ψαλμοῦ, ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: «Σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου, ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν Σου, τὸ πρόσωπόν Σου Κύριε ζητήσω». Πρόκειται γιὰ τὸν στίχο ποῦ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ τίτλου τῆς παρούσης ὁμιλίας. Ὁ στίχος αὐτὸς ὡς ὀργανικὸ μέλος ἐνὸς θεοπνεύστου κειμένου ἀνήκει φυσικὰ στὴν εὐρύτερη σφαῖρα τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὅμως προφανὲς ὅτι ὁ ἴδιος στίχος ἐκφράζει μὲ ἀπόλυτη σαφήνεια καὶ ἀδιαμφισβήτητο πάθος μιᾶ καθαρῶς ἀνθρώπινη κατάστασι καὶ τάσιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος πρὸς τὸ θεῖον. Θὰ μπορούσε ἐπομένως κάλλιστα νὰ μελετηθῆ καὶ ὡς κείμενο ἐνδεικτικὸ τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα βιβλικὰ κείμενα στὰ ὁποῖα μὲ

εϋγλωττο και συναρπαστικό τρόπο, άλλοτε άμεσα, άλλοτε έμμεσα εμφανίζεται το θέμα αυτό της αναζήτησεως του Θεου σε εξαιρετικά ενδιαφέρουσες διαφοροποιημένες μορφές. Η διαφοροποίηση αναφέρεται κυρίως στο ποιός είναι ο αναζητούμενος Θεός και ποιές οι προεξάρχουσες ιδιότητές Του. Θα προσπαθήσω με άκρως συνοπτικό τρόπο να παρουσιάσω μερικές από τις παραπάνω διαφοροποιημένες μορφές που συνιστούν ουσιαστικές βιβλικές παραλλαγές στο ζωτικό ύπαρξιακό φαινόμενο της αναζήτησεως του Θεου από τον άνθρωπο.

1. Πρώτη Παραλλαγή: Από τὸ μηδέν, τὸ χάος και τὴν ἀμορφία στὴν τάξη και στὴν ἔλλογη διακυβέρνηση τοῦ κόσμου

Η πρώτη παραλλαγή εμφανίζεται στο αρχικό κεφάλαιο της Γενέσεως, δηλ. του πρώτου βιβλικού κειμένου της Παλαιᾶς Διαθήκης. Ίδου επιλεκτικά μερικοί στίχοι από τὸ πρώτο κεφάλαιο της Γενέσεως:

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν και τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος και ἀκατασκεύαστος, και σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, και πνεῦμα Θεοῦ ἐπέφερετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος (Γέν. 1, 1).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Γενηθήτω φῶς. Και ἐγένετο φῶς (Γέν. 1, 3).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος και ἔστω διαχωρίζον ἀνά μέσον ὕδατος και ὕδατος. Και ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 6).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, και ὀφθήτω ἡ ξηρά. Και ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 9).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος και καθ' ὁμοιότητα, και ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Και ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 11).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τῆς ἡμέρας και ἀνά μέσον τῆς νυκτός: και ἔστωσαν εἰς σημεῖα και εἰς καιροὺς και εἰς ἡμέρας και εἰς ἐνιαυτούς: και ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. Και ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 14-15).

Και εἶπεν ὁ Θεός: Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετά ψυχῶν ζωσῶν και πετεινά πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Και ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 20).

Και εἶπεν ὁ Θεός· Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετά καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. Καὶ ἐγένετο οὕτως (Γέν. 1, 24).

Και εἶπεν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς (Γέν. 1, 26-27).

Και εἶδεν ὁ Θεός τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν (Γέν. 1, 31).

Τί ἀκριβῶς παρατηροῦμε στὴν περίπτωση αὐτή; Ἐδῶ ἔχουμε μία περιγραφή τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος μὲ ἰδιαίτερη ἐμφάση στὸν πλανήτη Γῆ, τὸν πλανήτη μας. Ἡ περιγραφή εἶναι ἀπολύτως μεθοδική, καὶ προχωρεῖ μὲ διαδοχικὲς φάσεις ποὺ ὀρίζονται μὲ βασικούς ἐπαναλαμβανόμενους ὅρους (π.χ. «καὶ εἶπεν ὁ Θεός», «καὶ ἐγένετο οὕτως», «ἡμέρα μία», «ἡμέρα δευτέρα» κ.λπ.), γιὰ νὰ δηλωθῇ ἡ συστηματικὴ καὶ ἰσόρροπη ἀκολουθία τῶν μεϊζόνων γεγονότων τῆς δημιουργίας. Τὰ γεγονότα καλύπτουν ἓνα εὐρὺ φάσμα δημιουργικῶν ἐνεργειῶν ποὺ πραγματοποιοῦνται μέσῳ τοῦ παντοδύναμου λόγου τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ. Στὸ τέλος τῶν ἑξὶ χρονικῶν περιόδων, στὴ διάρκεια τῶν ὁποίων πραγματοποιοῦνται τὰ μεϊζονα γεγονότα τῆς δημιουργίας, ἡ εἰκόνα ποὺ ἀναδύεται εἶναι ἡ ἐξῆς: ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ μηδενικὴ κατάσταση ἀνυπαρξίας δημιουργεῖται ἓνα σύμπαν, τὸ ὁποῖο θεωρούμενο ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη σκοπιὰ χαρακτηρίζεται ὅπως εἶναι φυσικὸ ἀπὸ μία γεωκεντρικὴ ἄποψη. Σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἡ γῆ εἶναι ἀόρατος καὶ ἀκατασκευαστος, καὶ σκότος ἐπιφέρεται ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. Ἡ ὁρολογία εἶναι ὁρολογία χάους, ἀμορφίας καὶ σκότους. Στὴ συνέχεια ὅμως, τὸ σκότος ὑποχωρεῖ, ἡ γῆ παίρνει σαφῆ μορφή μὲ τὸν διαχωρισμὸ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς, ὁ φυτικὸς, ὁ ζωικὸς καὶ ὁ ἀστρικός κόσμος κάνουν τὴν ἐμφάνισή των ὁπότε καὶ δημιουργεῖται ὁ ἄνθρωπος. Δημιουργεῖται κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, μὲ ἐντολή, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς (Γέν. 1, 28).

Τὸ ὑπέροχο αὐτὸ κείμενο μπορεῖ νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ νὰ ἐρμηνευθῇ ὄχι μόνον ὡς θεολογικὴ βιβλικὴ περιγραφή τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκφραση τῆς εἰδικῆς ἀναζήτησεως τοῦ Θεοῦ. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ ἀναζήτηση ἀποβλέπει σὲ ἓναν Θεὸ ὁ ὁποῖος αἶρει τὴν ἀνυπαρξία τοῦ κόσμου, δηλαδή δημιουργεῖ ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸ σύμπαν, καὶ ἐν συνεχείᾳ μεταμορφώνει τὸ ἀρχικὸ χάος

σὲ κόσμος, εἰσάγει στὸ ἀρχέγονο σκότος τὸ φῶς, ἐναρμονίζει τὸ σύστημα τῶν θαλασσῶν μὲ τὴν ξηρά, παράγει τὴν ζωὴ καὶ ἐν τέλει δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸν ὁποῖο χρηθεῖ τὸν ἔλεγχον ἐπὶ πάντων. Ἡ ἀναζήτηση ἐδῶ τοῦ Θεοῦ συνδέεται μὲ ὑπέρβαση τοῦ κοσμικοῦ φόβου, μὲ ὑπέρβαση ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ τρόμου τῆς ἀνυπαρξίας, τοῦ χάους καὶ τῆς ἀταξίας τῶν στοιχείων τῆς φύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀπειλῆς ἐκ τοῦ ζωικοῦ καὶ φυτικοῦ βασιλείου. Ἐπὶ πλέον ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου διὰ μόνου τοῦ λόγου μὲ τὰ διαδοχικὰ καὶ εἶπεν ὁ Θεός, τὰ ὅποια διαστίζουσι τὴν σχετικὴ περιγραφή, προβάλλει τὴν παντοδυναμία καὶ τὸ ἔλλογον τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐφ' ὅσον ὁ ἀναζητούμενος Θεὸς χρηθεῖ στὸν ἄνθρωπο τὴν κυριαρχία ἐπὶ τοῦ πλανήτου γῆς.

Ὁ ἀναζητούμενος Θεὸς τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς Γενέσεως εἶναι Θεὸς δημιουργὸς οὐσιαστικῆς ὑπάρξεως ἐναντι μηδενικῆς ἀνυπαρξίας, τάξεως ἐναντι χάους, καὶ ἐλλόγου προνοίας ἐναντι ἀλόγου καὶ τυχαίας φορᾶς τῶν πάντων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἓνας τέτοιος Θεὸς ἀποτελεῖ τὸν ἀναζητούμενο Θεὸ πολλῶν συγχρόνων ἀνθρώπων.

2. Δεύτερη Παραλλαγή: Ἀπὸ τὸ θανάσιμο τραῦμα καὶ τὴν πτώση στὴν ἀποκατάσταση

Ἡ δευτέρα βιβλικὴ παραλλαγή στὸ θέμα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ προέρχεται ἀπὸ ἓνα ἄλλο σπουδαιότατο παλαιοδιαθηκικὸ κείμενο, τὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως. Πρόκειται γιὰ τὴν περιγραφή τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων, γιὰ τὸ λεγόμενον προπατορικὸ ἁμάρτημα τοῦ πρώτου ἀνθρώπινου ζεύγους, τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας. Ἴδου καὶ πάλιν ἐπιλεκτικὰ μερικοὶ στίχοι ἀπὸ τὸ κεφάλαιο 3 τῆς Γενέσεως ποὺ περιγράφουν γραφικὰ τὴν τραγικὴ πτώση τοῦ πρώτου ἀνθρώπινου ζεύγους:

Ὁ δὲ ὄφεις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησεν Κύριος ὁ Θεός. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί: τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου ἐν τῷ παραδείσῳ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει: ἀπὸ καρποῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγόμεθα, ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί: οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἦδει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἐν ἡ ἄν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ

ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. Καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστιν τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγεν· καὶ ἔδωκεν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα.

Καὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. Καὶ ἐκάλεσεν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· τὴν φωνὴν σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνός εἶ; μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ, ἔφαγες; Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ· ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίησας; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ· ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν... καὶ τῇ γυναικί εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμὸν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα... Τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φάγη αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου... (Γέν. 3, 1-17).

Τὸ ἀνωτέρω περιγραφόμενο βασικὸ γεγονός τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων, ἓνα βαθύτατα τραυματικὸ γεγονός, ἀναφέρεται κατ' οὐσίαν στὴν διάσπαση τῆς σχέσεως μετὰ τὸ Θεό. Μιᾶς σχέσεως, ἡ ὁποία εἶχε ἀμεσότητα καὶ πληρότητα ἐπικοινωνίας, πλήρη ἐλευθερία ἐπιλογῆς ἢ μὴ, ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρώπου, τῶν ὁδηγιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀρχέγονη ἀδωότητα καὶ καθαρότητα.

Ἡ παραπάνω περιγραφή, κλασικὴ στὸ εἶδος τῆς καὶ στὸ θέμα τῆς, ἀποκαλύπτει σημαντικὰ στοιχεῖα ἀναφερόμενα στὴν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ, χωρὶς ἀμφιβολία, ἐκφράζεται ἡ ἀπέραντη ὀδύνη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη πτώση, καὶ ἡ βαθύτατη νοσταλγία καὶ ὁ ἀσίγαστος πόθος γιὰ μιᾶν ἀποκατάσταση τῆς ἀρχικῆς σχέσεως, ὡς σχέσεως ἀμεσότητος καὶ πληρότητος ἐπικοινωνίας, ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἀνάκτηση τῆς ἀπολεσθεῖσης ἀδωότητος καὶ τὴν δυνατότητα σωστῆς λειτουργίας τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας ὡς ζωτικῆς λειτουργίας ἐπιλογῆς τοῦ καλοῦ ἐναντι οἰασδῆποτε προκλήσεως.

Τὰ δομικά στοιχεία τῆς περιγραφῆς τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων στὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως, ἀποκαλύπτουν μία μορφή ἀναζήτησεως τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ ἀπολύτου Σὺ, ἐνὸς Σὺ πρὸς τὸ ὁποῖο ὑπάρχει ἄμεση πρόσβαση, ἐνὸς Σὺ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ διορθώσῃ ἔστω καὶ θανάσιμα ἀνθρώπινα λάθη καὶ νὰ ἐξαφανίσει ἀρχέγονες ἐνοχές. Ἐδῶ ἡ ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναζήτηση τῆς τέλειᾶς πρὸ-πτωτικῆς σχέσεως Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, σχέσεως ἣ ὅποια ἔχει ὑπερβῆ τὴν τραυματικὴ μετα-πτωτικὴ διάσπαση, καὶ καλύπτει τὸν βαθύτατο ἀνθρώπινο πόθο γιὰ τὸ τέλειο Σὺ, γιὰ τὸν ἀπόλυτα σημαντικό Ἄλλο μὲ τὸν Ὅποιο ὑπάρχει ἄμεση κοινωνία. Ἐνας τέτοιος ἀνθρώπινος πόθος, μιὰ τέτοια ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ εἶναι εὐδιάκριτη στὸν κόσμον τοῦ 2004.

3. Τρίτη παραλλαγή: Ἡ θεοφανικὴ ἐμπειρία

Ἡ τρίτη βιβλικὴ παραλλαγή στὸ θέμα τῆς ἀναζήτησεως τοῦ Θεοῦ συναντᾶται σὲ μία σειρά ἀπὸ περικοπὲς τόσο στὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, ὅσο καὶ στὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου. Πρόκειται γιὰ περικοπὲς στὶς ὁποῖες περιγράφονται ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ σὲ σημαντικὰ βιβλικά πρόσωπα ὅπως ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Μωϋσῆς καὶ ἄλλοι. Τέτοιες θεοφανικὲς ἐμφανίσεις συναντοῦμε μεταξὺ πολλῶν ἄλλων στὸ κεφάλαιο 18 τῆς Γενέσεως (περίπτωση τοῦ Ἀβραάμ παρὰ τὴν δρῦν Μαμβρῆ), στὰ κεφάλαια 28 καὶ 32 τῆς Γενέσεως (περιπτώσεις τοῦ Ἰακώβ στὶς περιοχὲς Μπεθὲλ καὶ Πενιέλ), καὶ στὰ κεφάλαια 3 καὶ 32-34 τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου (περίπτωση τοῦ Μωϋσέως στὴν καιομένη βάτο καὶ στὸ ὄρος Σινᾶ).

Ἡ περίπτωση Ἀβραάμ εἰσάγεται στὸ κεφάλαιο 18 τῆς Γενέσεως μὲ τὴν χαρακτηριστικὴ φράση Ἐφθῆ δὲ αὐτῷ (δηλ. τῷ Ἀβραάμ) ὁ Θεὸς πρὸς τὴν δρῦν τῆς Μαμβρῆ καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας (Γέν. 18,1). Ἡ συνέχεια τῆς περιγραφῆς δὲν ἀφήνει ἀμφιβολία ὅτι ἐδῶ πρόκειται περὶ θεοφανεῖας εἰδικοῦ τύπου. Ἡ θεοφανικὴ αὐτὴ φανέρωση δὲν εἶναι στιγμιαία οὔτε ἀπλή καὶ περιλαμβάνει προαναγγελίες σοβαρῶν ἐξελίξεων τόσο στὴν ζωὴ τοῦ Ἀβραάμ ὡς γενάρχου, ὅσο καὶ στὴν ἐπικείμενη καταστροφὴ τῶν Σοδόμων. Οὐσιῶδες μέρος τῆς θεοφανεῖας εἶναι ἕνας ἐκπληκτικὸς διάλογος μεταξὺ Ἀβραάμ καὶ Θεοῦ. Λόγω τῆς σημασίας του, ὁ διάλογος αὐτὸς παρατίθεται κατωτέρω στὴν πληρότητά του (Γέν. 18, 22-33). Πρόκειται γιὰ μιὰ περίπτωση παρεμβάσεως τοῦ Ἀβραάμ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν Σοδόμων:

Ἀβραάμ δὲ ἦν ἐστῆκώς ἐναντίον Κυρίου. Καὶ ἐγγίσας Ἀβραάμ εἶπεν· μὴ συναπολέσης (ἐν Σοδόμοις) δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; Ἐὰν ὧσιν πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολεῖς αὐτούς; Οὐκ ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἔνεκεν τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὧσιν ἐν αὐτῇ; Μηδαμῶς σὺ ποιήσεις ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, τοῦ ἀποκτεῖναι δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. Μηδαμῶς ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; Εἶπεν δὲ Κύριος· ἐὰν εὔρω ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα δικαίους ἐν τῇ πόλει, ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς. Καὶ ἀποκριθεὶς Ἀβραάμ εἶπεν· νῦν ἠρξάμην λαλήσαι πρὸς τὸν Κύριον, ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός· ἐὰν δὲ ἐλαττωνοῦσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι πέντε, ἀπολεῖς ἔνεκεν τῶν πέντε πᾶσαν τὴν πόλιν; Καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὔρω ἐκεῖ τεσσαράκοντα πέντε. Καὶ προσέδηκεν ἔτι λαλήσαι πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν· ἐὰν δὲ εὔρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα; Καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἀπολέσω ἔνεκεν τῶν τεσσαράκοντα. Καὶ εἶπεν· μὴ τι, Κύριε, ἐὰν λαλήσω· ἐὰν δὲ εὔρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα; Καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὔρω ἐκεῖ τριάκοντα. Καὶ εἶπεν· ἐπειδὴ ἔχω λαλήσαι πρὸς τὸν Κύριον· ἐὰν δὲ εὔρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι; Καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἀπολέσω ἔνεκεν τῶν εἴκοσι. Καὶ εἶπεν· μὴ τι, Κύριε, ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ· ἐὰν δὲ εὔρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα; Καὶ εἶπεν· οὐ μὴ ἀπολέσω ἔνεκεν τῶν δέκα. Ἀπῆλθεν δὲ Κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ Ἀβραάμ, καὶ Ἀβραάμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ (Γέν. 18, 22-33).

Στὴν περίπτωση αὐτή, ἡ θεοφάνεια ὅπως μᾶς τὴν περιγράφει τὸ βιβλικὸ κείμενο, δὲν εἶναι τοῦ εἶδους τῆς μυστικιστικῆς θεωρίας ἢ μιᾶς ἀτομικῆς δραστηρικῆς ἐμπειρίας. Εἶναι θεοφάνεια ποῦ συνδέεται μὲ τὶς τύχες μιᾶς ὀλόκληρης πόλεως καὶ μὲ τὴν περαιτέρω ἱστορία ἐνὸς λαοῦ. Εἶναι θεοφάνεια στὴν ὁποία ἡ ἀνθρώπινη πλευρὰ δὲν εἶναι παθητικὸς δέκτης, ἀλλὰ μέσῳ τῆς θεοφανικῆς εὐκαιρίας παρεμβαίνει στὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι.

Ἡ περίπτωση τῆς θεοφανείας παρὰ τὴν δρῶν Μαμβρῆ, ἐκφράζει τὴν ἀναζητήση ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἐνὸς Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται ὑπὸ συνθήκες ὁρατῆς καὶ ἀπτῆς προκειμένου νὰ διαλεχθῇ μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν δυνατότητα δραστηρικῆς συμμετοχῆς στὴ διαμόρφωση ἱστορικῶν ἐξελίξεων διαφόρου μορφῆς καὶ ἐντάσεως. Ὁ θεοφανικὸς διάλογος στὸ Γέν. 18, 22-33 ἀποτελεῖ λαμπρὸ δεῖγμα ἀναζητήσεως ἐνὸς Θεοῦ, ὁ ὁποῖος παρέχει στὸν ἄνθρωπο τὴν εὐκαιρία παρεμβάσεως, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ τροποποιήσῃ ἀκόμη καὶ τὸ σχέδιο τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ παραπάνω ἀποψη ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὶς θεοφανικὲς ἐμφανίσεις στὸν Μωϋσῆ, ὅπως περιγράφονται στὰ κεφάλαια 3 καὶ 32-34 τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου. Λόγου χάριν, στὸ κεφάλαιο 32 τῆς Ἐξόδου ἀναφέρεται ὅτι ἐλάλησεν Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνωπίω, ὡς εἶ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον (Ἐξοδ. 33,11). Ἐν τούτοις ὁ Μωϋσῆς ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ μία πλήρως ὁρατὴ θεοφάνεια εἰ οὐκ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν· γνωστῶς ἴδω σε, ὅπως ἂν ᾧ εὕρηκώς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γινῶ ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τοῦτο (Ἐξοδ. 33, 13). Ὁ Μωϋσῆς ζητεῖ τὴν θεοφάνεια ὡς στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς του καὶ τῆς εὐθύνης του ἔναντι τοῦ λαοῦ. Ζητεῖ τὴν θεοφάνεια ὡς δυνατότητα γιὰ τὸν ἴδιο, παρεμβάσεως στὴν ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, δηλαδὴ παρεμβάσεως στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ.

Παρόμοιες παρατηρήσεις ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν περίφημη θεοφανικὴ περικοπή τοῦ ἔκτου κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου. Ἡ θεοφάνεια ἐν προκειμένῳ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἀνάθεση προφητικῆς ἀποστολῆς στὸν Ἡσαΐα, δηλαδὴ συνιστᾷ φαινόμενο δυνατότητας παρεμβάσεως ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρώπου στὴ ζωὴ γενικωτέρων ἀνθρωπίνων συνόλων.

Ἀσφαλῶς οἱ θεοφάνειες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀποτελοῦν πολύμορφα καὶ πολυσήμαντα φαινόμενα. Νομίζουμε ὅμως ὅτι, μεταξύ ἄλλων, ἀποκαλύπτουν τὴν τάση ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρώπου, ἀναζητήσεως ἐνὸς Θεοῦ ὁ ὁποῖος νὰ προσφέρῃ τὴν δυνατότητα θεοφανικῶν ἐμφανίσεων τοῦ βιβλικοῦ τύπου τὸν ὁποῖο ἀδρομερέστατα παρουσιάσαμε, δηλ. θεοφανικῶν ἐμφανίσεων κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς καθίσταται ἀντιληπτὸς διὰ τῶν αἰσθήσεων, διαλέγεται εὐθέως μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ προσφέρει τὴν εὐκαιρία δράσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει οὐσιαστικὲς ἐπιπτώσεις καὶ δραστικὲς συνέπειες πέραν τοῦ ἀτόμου τοῦ δεχομένου τὴν θεοφάνεια. Ἡ κοινωνία τοῦ 21ου αἰῶνος παρέχει πολλὰ παραδείγματα μιᾶς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἢ ὁποῖα συνδέεται μὲ θεοφανικὲς δυνατότητες.

4. Τέταρτη Παραλλαγή: Ἡ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ δικαιοσύνης

Ἡ τέταρτη βιβλικὴ παραλλαγὴ στὸ ὑπὸ μελέτην θέμα, ἀναφαίνεται σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ βιβλικά κείμενα ἀλλὰ προσφέρεται μὲ ἔνταση γραφῆς καὶ περιεχομένου κυρίως στὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν καὶ στὰ προφητικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς

Διαθήκης. Πρόκειται για τὴν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ ὡς Θεοῦ δικαιοσύνης, ὡς ἀμερολήπτου κριτοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐγγυητοῦ ἄρσεως τῆς πάσης μορφῆς ἐνδοκόσμιας ἀδικίας. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ λέξη δικαιοσύνη ἀπαντᾷ περισσότερο ἀπὸ 80 φορές στοὺς Ψαλμοὺς καὶ 60 περίπου φορές στὸν προφήτη Ἡσαΐα. Ἀξίζει νὰ παραθέσουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ χωρία, πρωτίστως ἀπὸ τοὺς Ψαλμοὺς:

Ψ. 10, 7 *Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν.*

Ψ. 30,1 *Ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπισα... ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ρῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με.*

Ψ. 47,11 *Δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιὰ Σου.*

Ψ. 70,16-24 *Κύριε, μνησθήσομαι τῆς δικαιοσύνης σου μόνοῦ... ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου ὄλην τὴν ἡμέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου.*

Ψ. 96, 6 *Ἀνήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ.*

Ψ. 97, 2 *Ἐγνώρισεν Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψεν τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.*

Ψ. 118, 40 *Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ζήσόν με.*

Ψ. 118, 172 *Φθέγγαιτο ἡ γλῶσσά μου τὸ λόγιόν σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη.*

Στὸν προφήτη Ἡσαΐα, πλὴν ἐκφράσεων ὅπως οἱ παραπάνω τῶν Ψαλμῶν, συναντοῦμε καὶ ὠραιότατες διατυπώσεις ἀσυνήθους ὑποβλητικότητος μὲ ἀναφορά στὸ θέμα τῆς δικαιοσύνης ὡς κατ' ἐξοχὴν ιδιότητος τοῦ Θεοῦ:

Ἡσ. 11, 5: *(ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας) ἔσται δικαιοσύνη ἐξωσμένος τὴν ὀσφύν αὐτοῦ.*

Ἡσ. 38, 19-20: *Οἱ ζῶντες εὐλογήσουσιν Σε ὃν τρόπον καὶ γώ. Ἀπὸ γὰρ τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἃ ἀναγγελοῦσιν τὴν δικαιοσύνην σου, Κύριε τῆς σωτηρίας μου.*

Ησ. 45, 8: *Εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι
βανάτωσαν δικαιοσύνην· ἀνατειλάτω ἡ γῆ ἔλεος καὶ
δικαιοσύνην ἀνατειλάτω ἅμα· ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ κτίσας σε.*

Ησ. 51, 6-8 *Ὁ οὐρανὸς ὡς καπνὸς ἐστερεώθη, ἡ δὲ γῆ ὡς ἱμάτιον
παλαιωθήσεται... τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται,
ἡ δὲ δικαιοσύνη μου οὐ μὴ ἐκλίπη... Ἡ δὲ δικαιοσύνη μου εἰς
τὸν αἰῶνα ἔσται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν.*

Τὸ πάθος τῆς δικαιοσύνης συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐντονώτατες περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας περικοπές προφητῶν, ὅπως ὁ Ἡσαΐας, ὁ Ἰερεμίας, ὁ Ἄμώς, καὶ ὁ Ὡσηέ, φανερώνουν τὴν ἀναζήτηση ἑνὸς Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι πρωτίστως Θεὸς δικαιοσύνης. Χωρὶς ἀμφιβολία, ἓνας σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων ποὺ ἀναζητοῦν τὸν Θεό, ἀναζητοῦν στὴν οὐσία ἓνα Θεὸ ποὺ ἐγγυᾶται καὶ προσφέρει τὴν δικαιοσύνη στὴν γνησιώτερη καὶ καθαρότερη τῆς μορφῆ.

Τὰ βιβλικὰ κείμενα μὲ τὴν ἐντονη φωνὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἐπιδίωξη τῆς δικαιοσύνης στὸν κόσμον εἶναι ταυτοχρόνως κείμενα στὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρώπινη φωνὴ ἐκφράζει μὲ πάθος τὴν δίψα γιὰ ἓνα Θεὸ δικαιοσύνης. Ἰδιαίτερα σήμερα, σὲ ἡμέρες καὶ χρόνους ποὺ ἐπληθύνθη ἡ ἀδικία.

5. Πέμπτη Παραλλαγή: Εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Θεοῦ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως

Μὲ τὴν πέμπτη βιβλικὴ παραλλαγή περνοῦμε σὲ μίαν ἄλλη οὐσιώδη ἐκφραση τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀναζήτηση ἑνὸς Θεοῦ χορηγοῦ τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας. Στὰ βιβλικὰ κείμενα ἡ τάση αὐτὴ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ βασικὰ σοφιολογικὰ κείμενα ὅπως οἱ Παροιμίες Σολομῶντος, ἡ Σοφία Σολομῶντος καὶ ἡ Σοφία Σειράχ.

Στὰ ἀνωτέρω κείμενα γίνεται συνεχῆς καὶ ἐντυπωσιακὴ ἀναφορὰ στὴ σοφία καὶ σὲ συναφεῖς ἔννοιες συνδεόμενες πάντοτε μὲ τὸν Θεό. Θὰ παραθέσω ἀμέσως δύο πολὺ σημαντικὲς σχετικὲς περικοπές.

Ἡ πρώτη προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν Παροιμιῶν τοῦ Σολομῶντος καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ περίφημο κεφάλαιο 8 τοῦ βιβλίου αὐτοῦ:

Ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκίησα βουλήν, καὶ γνῶσιν καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Ἐμὴ βουλή καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχύς· ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσιν. Πλοῦτος καὶ δόξα ἐμοὶ ὑπάρχει καὶ κτήσις πολλῶν καὶ δικαιοσύνη· βέλτιον ἐμὲ καρπιζέσθαι ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθου τίμιον, τὰ δὲ ἐμὰ γεννήματα κρείσσω ἀργυρίου ἐκλεκτοῦ.

Ἦνίκα ἠτοίμαζεν (ἐνν. ὁ Θεός) τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ὅτε ἀφώριζεν τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων. Ἦνίκα ἰσχυρὰ ἐποίησε τὰ ἄνω... καὶ ἰσχυρὰ ἐποίησε τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἤμην παρ' αὐτῷ ἀρμόζουσα, ἐγὼ ἤμην ἣ προσέχαιρεν. Καθ' ἡμέραν δὲ εὐφραϊνόμενη ἐν προσώπῳ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτε εὐφραίνετο τὴν οἰκουμένην συντελέσας καὶ ἐνευφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων (Παροιμ. 8,12-31).

Ἡ δεύτερη περικοπὴ προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλικὸ κείμενο τῆς Σοφίας Σολομῶντος. Ἐδῶ ἡ σοφία ἐμφανίζεται μὲ ἓνα σύνολο θαυμαστῶν ιδιοτήτων:

Ἔστιν γὰρ ἐν αὐτῇ (δηλ. τῇ σοφίᾳ) πνεῦμα νοερόν, ἄγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλόανθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρότητα· ἀτιμὴ γὰρ ἐστὶν τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινῆς· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. Ἀπαύγασμα γὰρ ἐστὶν φωτὸς αἰδίου καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Μία δὲ οὔσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλος Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει· οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ Θεός εἰ μὴ τὸν σοφία συνοικοῦντα. Ἔστιν γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρον θέσιν (Σοφ. Σολομ. 7, 22-29). Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ καὶ ἑραστής ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς (Σοφ. Σολομ. 8, 2).

Τὸ πάθος τῶν περικοπῶν αὐτῶν εἶναι ἐμφανέστατο. Ἡ σοφία, ἡ ἀπόλυτη

γνώση, δὲν προσωποποιεῖται ἀπλῶς κατὰ μεταφορικό τρόπο, ἀλλὰ κυριολεκτικὰ ὑποστασιοποιεῖται, σχεδὸν ταυτίζεται μὲ τὸν Θεό. Τὰ κείμενα αὐτὰ εἶναι ἐνδεικτικὰ μιᾶς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ὡς κέντρου καὶ πηγῆς σοφίας καὶ ἐν τελικῇ ἀναλύσει ὡς πηγῆς τῆς ἀπόλυτης γνώσεως καὶ τῆς τέλειας ἐπιστήμης. Ὁ προβαλλόμενος καὶ ἀναζητούμενος Θεὸς στὶς παραπάνω περιπτώσεις τῆς λεγομένης σοφιολογικῆς βιβλικῆς γραμματείας εἶναι ἓνας Θεὸς τῆς σοφίας καὶ γνώσεως, ὁ ὁποῖος γίνεται ἀντικείμενο μιᾶς ὀλοκληρωτικῆς ἀφοσιώσεως, μιᾶς χωρὶς ἀνάπαυση προσπαθείας κατακτήσεως. Στὰ παραπάνω ὅμως κείμενα ἡ σύνδεση τῆς ἀπόλυτης σοφίας μὲ τὸν Θεὸ εἶναι ἄμεση καὶ ὀργανικῆ, γι' αὐτὸ καὶ μποροῦν ἄνετα νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς βιβλικὰ κείμενα ἐκφραστικὰ τῆς ἀναζητήσεως ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἐνὸς Θεοῦ ποῦ εἶναι τὸ κέντρο καὶ ἡ πηγὴ τῆς τέλειας σοφίας καὶ τῆς ἀπολύτου γνώσεως.

*
* *

Μετὰ τὴν πέμπτη παραλλαγή θὰ μπορούσαν νὰ ἀναφερθοῦν ἀκόμη πολλὲς ἄλλες. Τὰ βιβλικὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προσφέρουν ἀφθονο ὕλικὸ ποῦ ὑποβάλλει τὴν ιδέα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ σὲ ποικίλες μορφές, ποῦ μιλοῦν γιὰ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ ἐλέους, οἰκτιρῶν καὶ παρακλήσεως, γιὰ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος, γιὰ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ δυνάμεως, γιὰ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ ἐλευθερίας, γιὰ ἀναζήτηση ἐνὸς Θεοῦ ἀληθείας. Ἡ ἀναφορὰ παραλλαγῶν στὸ θέμα αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ συνεχισθῇ ἐπ' ἄπειρον. Τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, οἱ δυνατότητες τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καὶ τὰ ἀπίθανα ὑπαρξιακὰ βιώματα τοῦ ἀνθρώπου θὰ δημιουργοῦν ἀδιάκοπα διόδους προσβάσεως πρὸς τὸν Θεό, θὰ συνδέτουν νέες παραλλαγές ἢ θὰ ἐπαναλαμβάνουν παλιές.

Ἐὰν περάσουμε ἀπὸ τὴν Παλαιὰ στὴν Καινὴ Διαθήκη, θὰ ἀνακαλύψουμε μιὰ ριζικὴ ἀλλαγὴ. Ἐδῶ ὁ ἀναζητούμενος Θεὸς γίνεται ὁ ἀναζητῶν Θεός. Ἐδῶ ὁ Θεὸς δὲν ἀναζητεῖ ἀπλῶς τὸν ἄνθρωπο. Γίνεται ἄνθρωπος: Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος ... πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο ... Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (Ἰωάν. 1, 1-14).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη οἱ παραλλαγές ποῦ ἀναπτύξαμε ἐναρμονίζονται καὶ συνυφαίνονται σὲ μιὰν ἀδιαίρετη ἐνότητα μὲ κέντρο τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ

Χριστού. Ὁ Χριστός γίνεται ἡ ἄρση τοῦ τραύματος τῶν πρωτοπλάστων καὶ ἡ ὑπέρβαση τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἁμαρτίας. Αὐτός γίνεται ἡ τέλεια καὶ ἀπόλυτη θεοφάνεια, ἡ πλήρης δικαιοσύνη, τὸ μοναδικὸ καὶ ὑπέροχο Σύ, καὶ ὁ τέλειος Ἄλλος. Αὐτός γίνεται ἡ Θεοῦ σοφία (Α΄ Κορ. 1, 24), ὁ πληρώσας πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ ὁ δικαίων ἀκόμη καὶ τὸν ἀσεβῆ (Ρωμ. 4, 5).

Ὁ Χριστός ἐν τέλει ἀποβαίνει ἡ ὑπέροχη δυνατὸτης ἀπαντήσεως στὸ ἐρώτημα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἀποβαίνει ἡ βεβαιότης μετατροπῆς τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ σὲ συνάντηση μαζί Του, σὲ μόνιμη θεοφανικὴ ἐμπειρία, σὲ διαρκῆ ἔνωση.

Ἐν τελευταία ἀναλύσει ὁ Ἰησοῦς Χριστός συνιστᾷ τὴν ὀριστικὴ λύση στὸ πρόβλημα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ, μιὰ λύση ποὺ καλύπτει ὅλες τὶς πιθανές καὶ ἀπίθανες παραλλαγές τοῦ προβλήματος σήμερα καὶ στὸ ἄμεσο καὶ τὸ ἀπώτερο μέλλον, στὴν παρούσα καὶ στὶς μέλλουσες γενεές.